

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

Deze rapportage bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inleiding
2. Resultaten
3. Coronacrisis
4. Businesscases
5. Governance
6. Toekomst

Bijlage: Financieel overzicht businesscases 2018 - 2021

1. Inleiding

Voor u ligt de Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021 van de Economic Board Duin en Bollenstreek (EBDB). Deze rapportage bestaat naast dit document uit een gedrukte samenvatting (*Verkort eindverslag Economische Agenda 2018 - 2021*) en een uitgebreide digitale rapportage (www.ebdb.nl/eindrapportage).

Een belangrijk onderdeel van deze rapportage vormen de businesscases en projecten, behorende bij de Economische Agenda. Aangezien enkele businesscases pas in 2022 worden afgerond (2022 is een overgangsjaar) is ervoor gekozen om ook de voortgang van de 2022-projecten mee te nemen in deze rapportage.

Deze eindrapportage, met resultaten waar we trots op zijn, hadden we niet kunnen presenteren zonder de kracht en het enthousiasme van alle betrokken vrijwilligers, ondernemers, mensen uit het onderwijs, overheid en het overige bedrijfsleven.

De Duin en Bollenstreek is één van de meest welvarende en aantrekkelijkste woonregio's van Nederland. Om de potentie vanuit economisch perspectief beter te benutten, hebben de gemeenten de Economische Agenda Duin en Bollenstreek 2018 - 2021 opgesteld.

Kracht van Verbinding

De EBDB heeft afgelopen jaren in samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en overheid gewerkt aan de kansrijke businesscases en bijbehorende projecten uit de Economische Agenda 2018 - 2021. De EBDB zet de koers uit, treedt op als ambassadeur, aanjager, verbinder en netwerker en ziet toe op de correcte besteding van het budget. Ondanks de enorme impact van de COVID-19 pandemie zijn er mooie en krachtige resultaten geboekt.

De EBDB ging exploitatieovereenkomsten aan met projecteigenaren, voor – soms al lopende – projecten. Deze droegen bij aan de Economische Agenda en voldeden aan de daarin gestelde criteria. Projecteigenaren hebben zich hard gemaakt voor het project en gezorgd voor de realisatie, waarbij participatie van partijen in het maatschappelijk veld optimaal moest zijn. Daarbij draaide het om de kracht van verbinding, om zo de economische prestaties van de totale regio te verbeteren.

De projecten werden zoveel mogelijk door betrokken en belanghebbende partijen uitgevoerd, met uitzondering van het initiatief Bollenpolder van de toekomst, de businesscase Regiomarketing en de projecten Hollandse Duinen en Ruïne van Teylingen.

De EBDB werkte als katalysator door:

- Partijen sectoroverschrijdend bij elkaar te brengen en te activeren: Space & Tech, Onderwijs & Arbeidsmarkt.
- Projecten te versnellen die soms al langer op de plank lagen, waaronder precisielandbouw, gezondheidszorg (health), watertoerisme en een ondernemershuis.
- Het regionale denken te versterken en te benadrukken, in het belang van de totale economische welvaart. Mooi voorbeeld is het effect van de behaalde kuuroordstatus.

2. Resultaten

Een aanzienlijk deel van de periode 2018 – 2021 werd beïnvloed door de coronacrisis. Tijdens de crisis is de EBDB volop doorgegaan met het aanjagen van de businesscases en het betrekken van de stakeholders. Uiteindelijk zijn 10 van de 11 businesscases uit de Economische Agenda in beweging gebracht en zijn er veel extra projecten geïnitieerd en opgestart. Hierover leest u meer in hoofdstuk 4.

Daarnaast heeft de EBDB op allerlei manieren een bijdrage geleverd aan een mogelijk vervolg op de Economische Agenda. In samenwerking met regionale koepelorganisaties zijn diverse strategische onderzoeken uitgevoerd en rapporten tot stand gekomen, zoals de Structuuropgaven Duin en Bollenstreek, het gedachtegoed 'Op weg naar de stip op de horizon van de Duin en Bollenstreek' en de visie 'Duin- en Bollenstreek 2030'. De EBDB is vanaf de tweede helft van 2020 continu in gesprek geweest met alle betrokken partijen over de periode na 2021 en heeft hiervoor inhoudelijke, fundamentele en strategische input geleverd.

Een ander, meer indirect, positief effect is de versterking van de bestuurlijke regionale samenwerking. Het Bestuurlijk Overleg en de Economic Board worden steeds vaker als gesprekspartner en verbinder betrokken als het gaat over belangen en kansen voor de regio. Een voorbeeld hiervan is de nationale en provinciale Groeiagenda.

In de Economische Agenda 2018 – 2021 was een bedrag voor de businesscases begroot van € 4.640.000,- (exclusief Unmanned Valley en inclusief een mogelijke bijdrage van Katwijk van € 709.151,-). Per 31 december 2021 is de gerealiseerde totale waarde van de businesscases € 5.086.261,- (exclusief Unmanned Valley en inclusief een bijdrage van Katwijk van € 7.950,-).

Er is een private cofinanciering gerealiseerd van 36%. Dit is een groter percentage dan de aanvankelijk met de gemeenten afgesproken 25%:

Exploitatiebijdragen vanuit de EBDB	€ 1.892.883,-	
Bijdrage Katwijk	€ 7.950,-	
Private cofinanciering	€ 1.834.154,-	36%
Publieke cofinanciering	€ 1.351.274,-	27%

De totale gerealiseerde cofinanciering bedraagt 63%. Dit betekent dat tegenover iedere door de gemeenten geïnvesteerde euro ongeveer 2 euro cofinanciering staat.

Resultaten zoals de behaalde kuuroordstatus van Noordwijk, de succesvolle uitrol van het wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen hiervan via Flower Science en de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt met de regio komen in dit verslag uitgebreid aan bod. De enige businesscase die niet in uitvoering is gebracht is Ondernemershuis en Startersfonds. Voor deze businesscase heeft de EBDB wel een inhoudelijk plan ontwikkeld, maar er is geen slagvaardige projecteigenaar gevonden.

Verder heeft de EBDB afgelopen jaren gewerkt aan de positionering van de regio vanuit de businesscase Regiomarketing. Naast het uitdragen van het manifest 'Space in Between' is er een voorstel voor de organisatie van regiobranding en regiomarketing tot stand gekomen en een Merk en Werkboek Duin en Bollenstreek opgesteld. Onderdeel van deze positionering was het eerste (hybride) Economic Forum Duin en Bollenstreek, dat begin 2021 plaatsvond en waaraan ruim 300 stakeholders deelnamen.

3. Coronacrisis

Vanaf het moment dat de coronacrisis uitbrak is de EBDB steeds in gesprek gebleven met haar stakeholders. De volgende extra initiatieven zijn, naast de uitvoering van de Economische Agenda, onder de noemer van de Corona-monitor opgestart en in samenwerking met de stakeholders uitgevoerd:

1. Actie: samen met de bollengemeenten en koepelorganisaties heeft de EBDB in 2020 een noodbrief verzonden naar voormalig minister Wiebes van Economische zaken. Het verzoek was om ondernemers te ondersteunen met het betalen van huur of pacht, simpelweg omdat er – ten gevolge van de lockdowns – te weinig werd verdiend. Daarnaast heeft de EBDB begin 2021 aan VNO/NCW laten weten dat, mochten zij op zoek gaan naar 'proeftuinen', experimenten en innovatieve ontwikkelingen met betrekking tot het heropenen van horeca en/of detailhandel, ondernemers uit de Duin en Bollenstreek zich daar graag bij zouden aansluiten c.q. voor aanmelden.
2. Analyse: om de regionale impact zo goed mogelijk in kaart te brengen, is kennisonderneming Blaauwberg door de EBDB ingeschakeld. Zij maakten, met ondersteuning vanuit de koepelorganisaties uit de regio, twee analyses over de impact van de coronacrisis op de Duin en Bollenstreek (<https://ebdb.nl/economic-board/downloads/>).
3. Informatie: via overzichtelijke themapagina's op de website en diverse publicaties heeft de EBDB met name in de eerste periode van de pandemie haar achterban actief betrokken en geïnformeerd. Vlogs uit de praktijk (Thermometer van de Duin en Bollenstreek) werden wekelijks uitgezonden via social media en Bollenstreek Omroep (BO). Als vervolg hierop is medio 2021 gestart met uitzendingen getiteld "De regio aan het woord". Daarnaast werden landelijke en regionale rapporten, onderzoeken en cijfers gedeeld.

4. Businesscases

Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u een rapportage van de verschillende projecten/businesscases uit de Economische Agenda. De rapportages zijn samengesteld op basis van de terugkoppeling van de individuele projecteigenaren én de eigen bevindingen van de EBDB. De beschrijving van iedere businesscase begint met het doel en de verwachte resultaten zoals deze in de Economische Agenda staan vermeld.

Verder zijn in de Economische Agenda een aantal mogelijke projecten benoemd die om uiteenlopende redenen (bijvoorbeeld na eigen onderzoek, een quickscan of overleg met de betrokken stakeholders) niet hebben geleid tot een exploitatieovereenkomst tussen een potentiële projecteigenaar en de EBDB.

Mede door de coronacrisis wordt een aantal projecten/businesscases pas in 2022 afgerond. Dit betreft de projecten Toekomst Bloemencorso's, Space Campus en Precisielandbouw. Daarnaast zijn er projecten waarvan de eindrapportages van de projecteigenaren in 2022 worden opgeleverd. De projectactiviteiten zijn echter wel voor het eind van 2021 afgerond.

De EBDB heeft gedurende de laatste 2 jaren van de looptijd van de Economische Agenda veel tijd gestoken in het inhoudelijk optimaliseren van diverse businesscases en het ontwikkelen van nieuwe projecten. Dit heeft geleid tot meer kruisbestuiving tussen Greenport, Unmanned Valley en Space Campus en tot inhoudelijke bijdragen aan het projectplan van het project Space Campus.

Tot slot vindt u in dit verslag het 'Financieel overzicht Businesscases'. Dit geeft u inzicht in de financiën van alle businesscases, inclusief de exploitatiebijdragen en de private en publieke cofinanciering.

BUSINESSCASES

Businesscase Flower Attraction

Doel businesscase:
1. Vergroten van de kracht van bestaande bloemeniconen 2. Jaarrond evenementen rondom bloemen 3. Jaarrond bloemen en bollen zichtbaar maken 4. Jaarrond vermarkten van bloemen
Verwachte resultaten businesscase:
• Voor de bloemencorso's is het beoogde resultaat de kwaliteit van een bezoek te verhogen. Door de corso's nieuw elan te geven en breder in te bedden in de streek kan dit bijdragen aan een stijging van bezoekersbestedingen in de regio met 5% in 2030 ten opzichte van 2018. • De bloembollenmarkt moet een markt van allure worden met meer bezoekers. De markt trekt in plaats van de huidige 3000 bezoekers over vijf jaar structureel 10.000 bezoekers.

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

- Het project pop-up borden levert een bijdrage aan de zichtbaarheid van het bollen en bloemen product in de streek en vergroot de betrokkenheid van de bollensector bij de positionering van de streek. Zo kan een bijdrage worden geleverd aan het vergroten van de werkgelegenheid in de toeristische sector met 6% in 2030.

Project Toekomst Bloemencorso's

IN UITVOERING (loopt door in 2022)

Doelstelling	Vergroten van de kracht van bestaande bloemeniconen. Het uitvoeren van een onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de bloemencorso's, met aandacht voor marketingkansen, doelgroepverbreding en meer rendabele verdienmodellen.
(Beoogd) Resultaat	Vergroten van de kwaliteit van het bezoek aan de corso's. Door ze nieuw elan te geven en breder in te bedden in de streek kan dit bijdragen aan een stijging van de besteding door bezoekers van 5% (van 2018 tot 2030).
• Projecteigenaar: Bloemencorso Bollenstreek en Flower Parade • Stakeholders: Duin- en Bollengemeenten * Haarlem, colleges van B en W * gemeenteraden * Keukenhof * Klinkenberghal * RFH	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIJK BEDRAG
€ 34.500*	€ 18.550	€ 8.000	30	€ 0

* Naast de exploitatiebijdrage van de EBDB heeft ook de gemeente Katwijk een bijdrage gedaan van € 7.950.

De gezamenlijke bloemencorso's hebben gewerkt aan de toekomstbestendigheid van hun evenementen. Onderzoek, masterclasses en brainstormsessies zijn benut om marketingkansen te vergroten, doelgroepen te verbreden en nieuwe businessmodellen op te stellen. Er zijn stappen gezet op het gebied van samenwerking en uitwisseling, wat leidt tot kostenbesparingen. Ook als het gaat om routemanagement, crowd control en veiligheid zijn er vorderingen gemaakt, waarbij samenwerking met de hulpdiensten zeer belangrijk is. De impact van corona was groot, zeker voor wat betreft het belevingsonderzoek onder bezoekers van het Bloemencorso Bollenstreek en de Flower Parade in Rijnsburg.

In augustus 2019 werd de Flower Parade Rijnsburg gecancelld vanwege de verwachte extreme weersomstandigheden en in 2020 en 2021 werden beide corso's geannuleerd

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

vanwege corona. Het belevingsonderzoek is daarom uitgesteld naar 2022 en zal later dit jaar worden afgerond.

Project Enjoy the flowers

AFGESLOTEN

Doelstelling	Het geven van publieksvriendelijke voorlichting aan de (internationale) toeristen die in het voorjaar massaal de bloeiende regio bezoeken. Door samenwerking tussen telers en de (lokale) toeristische branche krijgen bezoekers meer kennis van de sector en het bloemenvak en wordt schade aan de bollenvelden voorkomen.
(Beoogd) Resultaat	Schade aan het bolgewas minimaliseren. Meer gastvrije voorlichting leidt tot bewustwording bij de bezoeker. Ook wordt ingezet op duurzame samenwerking tussen ondernemers en relevante toeristische partijen.
• Projecteigenaar: KAVB • Stakeholders: Telers en Greenportondernemers * Greenport D+B, Toeristische sector * Noordwijk Marketing * SPDB * Gemeenten	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT	PUBLIJK	
		BEDRAG	%	BEDRAG
€ 60.000	€ 45.000	€ 15.000	25	€ 0

Corona heeft een groot effect gehad op de uitvoering van dit project; het was onmogelijk om het project in de volle breedte uit te rollen.

In 2020 is na het annuleren van de bloemencorso's direct besloten om alle voorbereidingen voort te zetten voor seizoen 2021. Deze acties vormden een uitstekende voorbereiding met o.a. draaiboek, mini masterclasses voor ambassadeurs, passende kleding etc. Gezien de coronabeperkingen in voorjaar 2021, waarbij direct contact tussen toeristen en vrijwilligers niet wenselijk was, is besloten de activiteiten voor het seizoen 2021 ook nog te bevriezen. Intussen is invulling gegeven aan het toekomstbestendig maken van het project, waarbij de KAVB, Keukenhof en de Greenport de handschoenen hebben opgepakt om de activiteiten gezamenlijk zelfstandig voort te zetten. Binnenkort zal de EBDB het project formeel afronden.

Verplaatsing bloembollenmarkt

Afgesloten

De EBDB heeft in 2018 een quick-scan gedaan naar de haalbaarheid van het verplaatsen van de bloembollenmarkt. Hieruit bleek dat er geen draagvlak was om dit project op te starten en er geen partijen waren om de resultaten van een eventueel haalbaarheidsonderzoek in te zetten voor de organisatie van een bollenmarkt. Daarna is onderzocht of er bij andere regionale partners interesse was in het organiseren van een bollenevenement in het najaar. Ook hier bleek geen draagvlak voor te zijn, met als conclusie dat dit project achterhaald/niet haalbaar is en de middelen voor dit project zijn vrijgevallen.

Businesscase Gezonde en Energieke Regio

Doel businesscase:
Wellness 1. De Duin en Bollenstreek wordt een erkende kuurregio (kuuroord en kuurpark). 2. Noordwijk krijgt de Internationale badstatus als heilzame regio. 3. De regio vergaart bekendheid als revitalisatie en hersteldestinatie, met de focus op sport en beweging. De Duin en Bollenstreek staat bekend om de vele (top)sport- accommodaties binnen een natuurlijke omgeving van Nationaal Park niveau (Nationaal Park Hollandse Duinen). 4. Nieuwe doelgroepen aantrekken. 5. Seizoensverlenging. De meeste sportblessures vallen in de periode van september tot april (bron: cijfers & context/ sportblessures), de dalperiode voor toerisme. Sport en Gezondheid 6. Bewoners en bezoekers maximaal faciliteren in het uitoefenen/beleven van sport. 7. Bezoekers aantrekken, oftewel het profileren van de Duin en Bollenstreek als dé plek waar gezondheid, natuurbeleving, sportief bezig zijn en genieten van elkaar en de omgeving samenkomt voor een nieuwe doelgroep. 8. Het verbinden van de verschillende wandel-, fiets- en vaarroutes door de streek en het toevoegen van sport- en bewegingselementen aan die routes. 9. De vierdaagse van de Bollenstreek als regionaal evenement toevoegen als USP (Unique Selling Point) voor de streek. Voeding en Gezondheid 10. Hogere bewustwording bij bewoners en bezoekers van de Duin en Bollenstreek creëren over een gezonder en energieker leven, vanuit voedingsperspectief. 11. De Duin en Bollenstreek meer bekend maken als culinaire regio met gezonde streekproducten. 12. Nieuwe doelgroepen (bezoekers) aantrekken. 13. Jongeren, jeugd en onderwijs betrekken bij bewustwording gezonde leefstijl en voeding.
Verwachte resultaten businesscase:
Wellness • Deze businesscase draagt bij aan het versterken van de toeristische sector in de regio en aan een grotere bekendheid van de Duin en Bollenstreek als kuuroord regio. Dat draagt bij aan 5% meer toeristen ten opzichte van 2018 in 2021. Bovendien is de kuuroord bezoeker een andere doelgroep). • De status van de kuuroord regio draagt bij aan een hogere besteding per toerist. In 2030 besteedt een toerist 5% meer bij een bezoek aan de Duin en Bollenstreek ten opzichte van 2018. Bovenstaande ontwikkelingen dragen daarnaast bij aan een stijging van de werkgelegenheid in de toeristische sector: + 6% ten opzichte van 2018. • Economische spin-off wordt niet alleen gegenereerd in de toeristische sector, maar ook in de zorg, retail etc. Sport en Gezondheid • 5% extra omzet in de horecasector in 2021.

- 10.000 deelnemers aan de vierdaagse in 2021.
 - € 340.000 aan inkomsten uit deelnametickets, sponsoring, toeristenbelasting en betaalde standplaatsen langs de route in 2021.
- Daarnaast draagt de businesscase bij aan:
- 5% meer bezoekers aan de horeca in de Duin en Bollenstreek in 2021.
 - Bekendheid van de Duin en Bollenstreek als gezonde (en culinaire) regio bij 60% van de Nederlandse toeristen.
- Voeding en Gezondheid
- De gemeenten in de Duin en Bollenstreekregio worden JOGG (jongeren op gezond gewicht) gemeenten in 2020.
 - Gezondheid op zich heeft al een economische waarde door laag verzuim, hogere prestaties en lagere ziektekosten.
- Daarnaast draagt deze businesscase bij aan:
- De Duin en Bollenstreek als culinair centrum is bekend bij 60% van de Nederlandse toeristen in 2030.
 - 5% meer bezoekers voor de horeca in de Duin en Bollenstreek in 2030.

Project Kuuroord fase 1 en 2

AFGESLOTEN

Doelstelling	De Duin en Bollenstreek wordt een erkende kuurregio (kuuroord en kuurpark). Noordwijk krijgt de internationale badstatus als heilzame regio.
(Beoogd) Resultaat	Het bereiken van de officiële ESPA status voor de badplaats Noordwijk. Deze status ondersteunt de ambitie om te behoren tot de 5 gezondste regio's ter wereld.
• Projecteigenaar: Stichting Noordwijk Marketing • Stakeholders: NOV * Gem. Noordwijk (ook namens andere gemeenten) * KHN * Stichting Bewust Bollenstreek * LUMC * Stichting TON	

Fase 1 was de voorbereiding op het verkrijgen van de kuuroordstatus. Deze fase bestond onder andere uit het uitvoeren van wateronderzoeken voor het behalen van de kuuroordstatus. Deze fase is inmiddels afgerond: aan alle criteria is voldaan.

Fase 2 omvatte vervolgonderzoeken om te voldoen aan de ESPA-criteria. Ook is gewerkt aan het samenstellen van een bidboek. De ESPA heeft alle informatie beoordeeld en is tot de conclusie gekomen dat Noordwijk voldoet aan de strenge normen van genoemde organisatie. Concreet betekent dit dat Noordwijk per 26 maart 2020 de officiële Kuuroordstatus heeft gekregen, welke op 7 oktober 2020 feestelijk is overhandigd. Met het bereiken van de kuuroordstatus is deze fase afgerond.

Project Kuuroord fase 3

AFGESLOTEN

Doelstelling	Concretisering van de kuuroordstatus; samen met betrokkenen de vertaalslag maken naar een concrete invulling van die status voor de hele regio.
(Beoogd) Resultaat	De implementatie van 5 kansrijke initiatieven, het volledige aanbod in lijn krijgen, de invloed van lucht, water en voeding meenemen.

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

- Projecteigenaar: Stichting Noordwijk Marketing
- Stakeholders: NOV * Gem. Noordwijk (ook namens andere gemeenten) * KHN * Stichting Bewust Bollenstreek * LUMC * Stichting TON

In deze fase vindt de verdere uitrol plaats van de kuuroordstatus. Samen met veel initiatiefnemers is een vertaalslag gemaakt naar een concrete invulling. Het projectteam heeft prioriteit gegeven aan snel te realiseren initiatieven; het zogenaamde 'laaghangend fruit'. Zo is een aantal kansrijke initiatieven geïmplementeerd, het aanbod per 'lijn' in kaart gebracht en er is een website ontwikkeld met zo'n 700 aanbieders uit de gehele Duin en Bollenstreek. Uit de eindrapportage blijkt dat de organisatorische borging van deze fase ligt bij de gemeente Noordwijk. Zij zorgen als accounthouder voor de regie. Inmiddels heeft de EBDB het project formeel afgerond.

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
			PRIVAAT BEDRAG	%	PUBIEK BEDRAG
FASE 1	€ 66.500	€ 31.500	€ 35.000	0	€ 0
FASE 2	€ 131.000	€ 99.500	€ 31.500	0	€ 0
FASE 3	€ 110.000	€ 68.000	€ 42.000	0	€ 0
TOTAAL	€ 307.500	€ 199.000	€ 108.500	35	€ 0

Project Wandelvierdaagse

AFGESLOTEN

Doelstelling	Het organiseren van een jaarlijks terugkerend vierdaags wandelevenement door de hele regio, waarbij alle fraaie landschappelijke elementen van de streek aan bod komen. In 2021 zal dit wandelfestijn voor het eerst plaatsvinden.
(Beoogd) Resultaat	Een gezond meerdaags evenement voor deelnemers, bezoekers en belangstellenden. Sport en gezondheid worden gepromoot, net als de veelzijdigheid van de streek. Extra inkomsten voor evenement, retail en horeca in hele regio.
• Projecteigenaar: Stichting Noordwijk Marketing • Stakeholders: Ondernemers D+B * Ondernemersverenigingen * Gemeenten * SPDB * Hulpdiensten * Koninklijke Wandelbond	

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIJK BEDRAG
€ 47.000	€ 35.000	€ 12.000	26	€ 0

Dit project is in augustus 2019 van start gegaan. Het plan van aanpak (route, sponsoring, subsidieaanvraag, vergunningverlening, marketing en veiligheidsplan) is uitgewerkt en aan alle vereiste criteria is voldaan. Inmiddels zijn er sponsors gevonden en is de organisatie opgetuigd om het evenement in oktober 2022 voor het eerst te laten plaatsvinden. Daarbij wil de Koninklijke Wandelbond de rol van strategisch partner invullen. Het projectteam heeft haar eindrapportage opgeleverd en dit project is inmiddels formeel afgerond.

Project Revalidatie & Wellness

AFGESLOTEN

Doelstelling	Het doorlopen van een haalbaarheidsonderzoek om te komen tot het (gezamenlijk) ontwerp van een revalidatieprogramma waarbij wellnessfactoren complementair worden aangeboden/ingericht.
(Beoogd) Resultaat	Het project draagt bij aan een hogere bezettingsgraad van de horeca in de regio, in het bijzonder in de dalperiodes. Hiermee wordt een hogere werkgelegenheid gecreëerd én meer inkomsten voor de deelnemende ondernemers.
• Projecteigenaar: Zorghotel De Kim • Stakeholders: Huis ter Duin * Blue Ocean Company * Huisartsen West NL * LUMC * Alrijne Ziekenhuis * Regionale (horeca) ondernemers	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIJK BEDRAG
€ 60.000	€ 40.000	€ 20.000	33	€ 0

Er is een haalbaarheidsonderzoek doorlopen om te komen tot een gezamenlijk ontwerp van een revalidatieprogramma. Na afronding van het haalbaarheidsonderzoek en het programmaontwerp zou bij voldoende financiering in een pilot worden bekeken of medische en verpleegkundige randvoorwaarden en eventuele aanvullende vragen/behoefte effectief zijn. Na een succesvolle pilot zouden ook andere hotels en (zorg)dienstverleners kunnen participeren.

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

In 2020 heeft de projectgroep een inhoudelijke eindrapportage ingediend. Er is geen financiering gevonden voor de uitvoering van het pilotproject én COVID-19 gooide roet in het eten. Enerzijds vanwege de enorme druk op de reguliere zorg, het niet kunnen reizen, en ook vanwege de kwetsbare, vaak oudere doelgroep.

Belangrijkste inzichten/resultaten:

- Focus op patiëntprofiel i.p.v. op specialisme/aandoening;
- Programma's met focus op herstel én een leerproces.

Met de resultaten van het project wordt gekeken naar een vervolg voor de preventieve- en de curatieve kant, en naar de invulling van de diverse vormen van zorg binnen de regio.

De tegenslagen in de eindfase van het project, waardoor geen pilotproject kon plaatsvinden, hebben ertoe geleid dat van de exploitatiebijdrage ongeveer € 7.500 is teruggestort naar de EBDB. Het project is inmiddels formeel afgerond en de activiteiten op het gebied van revalidatie worden voortgezet door de werkgroep Kuuroord.

Overige onderdelen in Businesscase Gezonde en Energieke Regio in Economische Agenda

De overige projecten in deze businesscase maken onderdeel uit van de volgende thema's

- Sport en Gezondheid
- Voeding en Gezondheid

De Duin en Bollenstreek heeft de ambitie om zich te profileren als één van de vijf gezondste regio's ter wereld, zo staat vermeld in de Economische Agenda. Sport, voeding en wellness vormen de belangrijkste pijlers onder die ambitie. De geweldige ligging van de regio en het afwisselende landschap met de vele mogelijkheden draagt daar zeker aan bij.

SPORT EN GEZONDHEID

AFGESLOTEN

Hier staan twee projecten benoemd: De wandelvierdaagse (zoals op pagina 9 staat beschreven wordt dit evenement gerealiseerd) en sportroutes. De sportroutes zouden bestaan uit regionale wandel- en fietsroutes, in combinatie met opgestelde fitnessapparaten. Wandelen, fietsen en andere vormen van bewegen in de buitenlucht worden lokaal en regionaal gestimuleerd, zowel door de overheid als het bedrijfsleven, bijvoorbeeld in de Hollandse Duinen en Rondje Kaag. Voor de EBDB is dit project afgesloten.

VOEDING EN GEZONDHEID

AFGESLOTEN

In de Gouden Eeuw stond de Duin en Bollenstreek bekend als de Tuin van Holland. In de loop van de tijd zijn onze kruidenteelt en de land- en tuinbouw steeds meer op de achtergrond geraakt. Zonde, want dit kan absoluut bijdragen aan een energiek en gezond leven. Om die reden wil de EBDB nieuwe projecten aanjagen met betrekking tot gezonde voeding, als onderdeel van een gezonde levensstijl. Daar hoort extra aandacht bij voor Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

Vanuit de provincie Zuid-Holland is het concept www.detuinvanholland.nl ontwikkeld, waar de Duin en Bollenstreek vanzelfsprekend actief aan kan bijdragen. Gezonde voeding en de Dutch Cuisine (gastronomie) vormen belangrijke pijlers/aanknopingspunten en zijn opgepakt door de gezamenlijke marketingorganisaties uit de regio. Op basis van de Economische Agenda zijn er verder geen regionale initiatieven tot stand gekomen.

JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) is door de verschillende gemeenten ingevuld/opgepakt. Katwijk, Noordwijk en Lisse zijn erkende JOGG-gemeenten. Ook dit onderdeel wordt opgepakt en voortgezet door andere partijen.

Businesscase Space Tech

Doel businesscase:
Het Space Business Park groeit uit tot een High Tech Cluster op internationaal niveau dankzij: 1 Nauwere samenwerking op de High Tech Campus. 2 Versterken banden met de kennisinstellingen TUD, TNO etc. 3 Betere facilitering van nieuwe en bestaande bedrijven met geschikt vastgoed en de financiering ervan. 4 Verbeterde bereikbaarheid en zichtbaarheid van de High Tech Campus. 5 Verhoogde en geoptimaliseerde acquisitie in de driehoek. 6 Crossmediale marketing, samenwerking met andere hubs en een regionaal groeifonds. De ontwikkeling van een Space Experience Centre (SEC) als onderdeel van de High Tech Campus.
Verwachte resultaten businesscase:
• In 2030 hebben 100 bedrijven zich gevestigd op de High Tech Campus, met een werkgelegenheid van 2500 arbeidsplaatsen. • In 2030 trekt het Space Experience Centre 200.000 bezoekers per jaar. De businesscase draagt verder bij aan: • Een High Tech imago dat bij 60% van de Nederlandse (zakelijke) bezoekers bekend is. • Vijf nieuwe octrooien uit het Space Cluster in 2030.

Project Space Experience

AFGESLOTEN

Doelstelling	Het onderzoeken van de mogelijkheid het museum en bezoekerscentrum van ESA ESTEC Space Expo door te laten groeien naar een Space Experience Center. Dit center zou onderdeel moeten zijn van de nieuwe Space Campus en een verdubbeling van het aantal jaarlijkse bezoekers opleveren; van 100.000 per jaar (in 2019) naar 200.000 in 2030.
(Beoogd) Resultaat	Een rapport met conclusies en aanbevelingen over de realisatie van een nieuw kennis-, informatie- en educatiecentrum met internationale allure.
• Projecteigenaar: Space Expo • Stakeholders: Gemeente Noordwijk * Overige gemeenten * ESA ESTEC * Prov. ZH *	

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIEK BEDRAG
€ 250.000	€ 150.000	€ 100.000	40	€ 0

Dit project was gericht op de doorontwikkeling van het huidige museum Space Expo naar een Space Experience Center. In verband met corona heeft Space Expo sinds maart 2020 voor langere tijd haar deuren moeten sluiten. Wel is ondertussen zoveel mogelijk geanticipeerd op de nieuwe situatie. Zomer 2020 kon het museum in aangepaste vorm weer open, maar moest in het najaar de deuren toch weer sluiten. Dit heeft uiteraard vertraging veroorzaakt. Na een lastige periode is het project in 2021 weer opgepakt. Het haalbaarheidsonderzoek is inmiddels klaar en gepresenteerd bij de verschillende stakeholders. In de afgelopen periode heeft de organisatie zich voorbereid op de toekomst. In intensief overleg, o.a. met de provincie Zuid-Holland, NSO en de gemeente Noordwijk, is gekeken naar financiering en implementatie van vernieuwingsprojecten die passen in de opzet van het Experience Center. De conceptontwikkeling heeft een nieuwe impuls gekregen, mede dankzij een bijdrage uit het Corona Noodfonds van de gemeente Noordwijk en de toezegging van NSO en de provincie Zuid-Holland om Space Expo op projectmatige basis te willen ondersteunen in het vernieuwingstraject. Voor de afronding van het haalbaarheidsonderzoek is onlangs het bidbook opgesteld. De eindrapportage is opgeleverd en het project zal binnenkort door de EBDB formeel worden afgerond.

Project Space Campus

IN UITVOERING (loopt door in 2022)

Doelstelling	1 Nauwere samenwerking op de High Tech Campus. 2 Versterken banden met de kennisinstellingen TUD, TNO etc. 3 Betere facilitering van nieuwe en bestaande bedrijven met geschikt vastgoed en de financiering ervan. 4 Verbeterde bereikbaarheid en zichtbaarheid van de High Tech Campus. 5 Verhoogde en geoptimaliseerde acquisitie in de driehoek. 6 Crossmediale marketing, samenwerking met andere hubs en een regionaal groeifonds.
(Beoogd) Resultaat	In 2030 hebben 100 bedrijven zich gevestigd op de High Tech Campus, met een werkgelegenheid van 2500 arbeidsplaatsen.
• Projecteigenaar: Space Campus Noordwijk • Stakeholders: Gemeente Noordwijk * Provincie Zuid Holland * ESA ESTEC * NSO * Innovation Quarter * Greenport Duin- en Bollenstreek	

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
			PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIEK BEDRAG
POSITIONERING	€ 139.000	€ 69.000	€ 70.000	0	€ 0
GEBIEDSACTIVATIE	€ 115.000	€ 85.000	€ 30.000	0	€ 0
INNOVATIEPROCES	€ 200.000	€ 100.000	€ 100.000	0	€ 0
SPACE - GREENPORT	€ 50.000	€ 15.000	€ 35.000	0	€ 0
TOTAAL	€ 504.000	€ 269.000	€ 235.000	47	€ 0

In april 2021 is de exploitatieovereenkomst getekend. De ontwikkeling is in gang gezet om uit te groeien tot een volwaardige bloeiende Space Campus met internationale bekendheid en grote toegevoegde economische waarde voor de regio. De voortgang op 4 onderdelen is als volgt:

- **Positionering**

Inmiddels is de naam gewijzigd in NL Space Campus. Er is meer samenhang gecreëerd met het Space Ecosysteem en de personele organisatie is op sterkte gekomen. Naast verschillende nationale en internationale verbindingen wordt ook de regionale component als goede vestigingsplek meegenomen.

- **Gebiedsactivatie**

Om te kunnen starten met de daadwerkelijke ontwikkeling van het open veld en een tijdelijke invulling van het gebied, moesten er in 2021 nog de nodige zaken worden uitgewerkt en uitgezocht. Inmiddels is het definitieve ontwerp voor de 'Activatie open veld' klaar en vinden nu alle voorbereidingen plaatst. Uiterlijk in het najaar van 2022 zijn de werkzaamheden voor de 'Activatie open veld' afgerond.

- **Innovatieproces**

Er wordt veel voorbereidend werk gestoken in het uitwerken van het onderdeel Fablab; een faciliteit waarin start-ups en young professionals aan prototyping kunnen doen, producten kunnen ontwikkelen, maken en testen en waar op laagdrempelige en open wijze innovatie kan ontstaan.

- **Space - Greenport**

In februari 2022 heeft, in samenwerking met Greenport Duin en Bollenstreek, een evenement plaatsgevonden bij Unmanned Valley. Tijdens het evenement werd de complementariteit van ruimtevaarttechniek en dronetechniek belicht en de inzetbaarheid voor innovatieve oplossingen en mogelijkheden binnen de Greenport. De uitwerking van dit evenement gaat leiden tot een heldere vraagstelling en een pilotproject.

Businesscase Blueport

Doel businesscase:

De economie rond watergebonden bedrijvigheid versterken en de samenwerking van watergebonden bedrijven vergroten door:

1. Verdichting van het sloepennetwerk in de Duin en Bollenstreek, met meerdere verbindingen tussen de Ringvaart en Trekvaart.

2. De positionering van de regio als Vaarnetwerk aan Zee, waarbij de regio bekendheid vergaart als complete vaarbestemming met stad, strand, plassen en bollen.
3. Onderzoek doen naar de regionale meerwaarde van een zeejachthaven in Katwijk
Verwachte resultaten businesscase:
• Minstens twee extra doorsteken naar de Ringvaart tussen Hillegom en Katwijk in 2030. • De bestedingen per boot per nacht in de Duin en Bollenstreek worden € 100 in 2030.
Daarmee draagt deze businesscase bij aan:
• 5% meer toeristen in de Duin en Bollenstreek in 2021. • 6% meer banen in de toeristische sector van de Duin en Bollenstreek in 2030. • 5% toename van uitgave per toerist in de Duin en Bollenstreek in 2030.

Project Masterplan Trekvaart

AFGESLOTEN

Doelstelling	Verdichting van het sloepennetwerk in de Duin en Bollenstreek, met meerdere verbindingen tussen Ringvaart en Trekvaart.
(Beoogd) Resultaat	De bestedingen per boot per nacht in de Duin en Bollenstreek worden € 100 in 2030.
Stakeholders: Provincie Zuid Holland * Holland Rijnland* gemeenten Duin- en Bollenstreek e.a.	Financiën: Gerealiseerd zonder middelen vanuit de Economische Agenda.

Het Masterplan Trekvaart was al gereed bij aanvang van de uitvoering van de Economische Agenda. De wethouder van Hillegom heeft (water)toerisme in zijn portefeuille en is vanuit die hoedanigheid actief betrokken bij het uitwerken van de verschillende opties tot het beter benutten van het water en de waterrecreatie. Hieronder valt ook het vergroten van het aantal aanlegplaatsen tussen Hillegom en Leiden.

Vanuit de gemeente Teylingen zijn er diverse initiatieven opgepakt (plannen voor en door ondernemers), waarmee het watertoerisme wordt gestimuleerd en de economische kansen worden benut. Ondernemers, Warmond Marketing, gemeente Teylingen en het Hoogheemraadschap van Rijnland bekijken samen de verschillende opties en realisatiemogelijkheden, waaronder een hop-on-hop-off-route rondom de Kaag. De EBD heeft hierbij een katalyserende rol.

De ontwikkeling van een zeejachthaven in Katwijk is niet voortgezet bij gebrek aan interesse vanuit de stakeholders. Ook is er geen gegadigde gevonden om het project op te pakken.

Businesscase Flower Science

Doel businesscase:
1. Economische groei door de Greenport Duin- en Bollenstreek onderscheidend te ontwikkelen en positioneren t.o.v. én in samenhang met andere greenports. 2. Een toonaangevend nationaal en internationaal onderwijs- en onderzoeksklimaat met een sterke focus op ondernemersvragen. 3. Een sterk organiserend vermogen van (en de financiële impuls voor) de 4 O's in de sierteelt. 4. Het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe generatie.
Verwachte resultaten businesscase:
• Een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve Greenport. Blijkt uit beleidsbeïnvloeding andere overheden, media-aandacht en de mate waarin organisaties ons zien als sterke samenwerkingspartner (# samenwerkingsovereenkomsten). • Twee nationaal relevante onderzoeksprojecten gericht op economische ontwikkeling of verduurzaming van de greenport. • Aantoonbare aandacht van een relevante (groene) kennisinstelling door de aanstelling van 1 lector en 1 practor voor issues die leven bij ondernemers. • Aantoonbare hogere economische groei van deze greenport t.o.v. de groei in de sector op nationaal niveau. Focus op sierteelt. • Ondernemerstevredenheid over vestigingsplaats = 8.

Onder de businesscase Flower Science vallen de projecten:

- Network en Lobby;
- Knowledge, Tourism en Brand Strategy;
- Precisielandbouw (Flower Science Projects);
- Bollenpolder van de Toekomst (Flower Science Projects).

Project Network en Lobby

AFGESLOTEN

Doelstelling	Economische groei door de Greenport Duin- en Bollenstreek onderscheidend te ontwikkelen en positioneren t.o.v. én in samenhang met andere greenports. Het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe generatie.
(Beoogd) Resultaat	Greenport DB heeft een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve greenport. Dit blijkt uit beleidsbeïnvloeding, media-aandacht en de positie als sterke samenwerkingspartner. Deze greenport, met de focus op sierteelt, heeft een aantoonbare hogere economische groei ten opzichte van andere greenports. De ondernemerstevredenheid over de Greenport als vestigingsplaats ligt op een 8. Het ontwikkelen van twee nationale relevante onderzoeksprojecten gericht op economische ontwikkeling en/of verduurzaming van de Greenport.

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

- Projecteigenaar: Greenport DB
- Stakeholders: platform Flower Science * Bollentelers, grondeigenaren, ondernemers * LTO * KAVB * Onderwijs * provincies * waterschap * overige greenports

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT		PUBLIEK
		BEDRAG	%	BEDRAG
€ 960.000	€ 154.000	€ 347.000	36	€ 459.000

Network:

Om de verbinding te maken tussen de 4 O's (Onderwijs, Onderzoek, Ondernemers en Overheid) in de bollensector zijn tijdens het project veel Flower Science activiteiten georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomsten was kennis te ontsluiten die bij een van de 4 O's beschikbaar is voor de andere O's. Zo kunnen er innovaties en duurzame ontwikkelingen in de sector tot stand komen. Er zijn kenniscafés, excursies, congressen en masterclasses georganiseerd. Tijdens de coronapandemie zijn de verschillende bijeenkomsten digitaal voortgezet, met soms wel 1000 bezoekers.

Alle bijeenkomsten hebben geleid tot free-publicity in zowel lokale media (Leidsch Dagblad) als in de vakbladen (o.a. Greenity). Tot het einde van 2021 lag de nadruk op digitale events, zoals de digitale Mechanisatiebeurs, Economic Forum Duin en Bollenstreek en het webinar Vitale Hyacint.

Lobby:

Lobby Greenport wordt uitgevoerd met 35 tuinbouwpartijen. In 2020 was de inzet vanuit Greenports NL in de Crisisorganisatie Coronacrisis Tuinbouw. Mede dankzij de exploitatiebijdrage vanuit de EBDB, was de inzet doorslaggevend voor de bereikte maatregelen vanuit het Rijk en andere partijen, w.o. een Steunfonds van €600 miljoen. Daarnaast is er veel aandacht voor huisvesting van arbeidsmigranten, programma's rondom circulariteit en biodiversiteit en Greenport Duin- en Bollenstreek klimaatneutraal 2040.

Na 2021 zijn de activiteiten voortkomend vanuit dit project door de Greenport zelfstandig voortgezet. Binnenkort wordt het project door de EBDB formeel afgerond.

Project Knowledge, Tourism and Brandstrategy

AFGESLOTEN

Doelstelling	Tourism maakt de verbinding tussen Greenport en Toerisme. Knowledge betreft het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe en de huidige generatie. Brandstrategy werkt aan een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve greenport.
--------------	--

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

(Beoogd) Resultaat	Blijvend economische toegevoegde waarde ontwikkelen in de context van Greenport Nederland.
• Projecteigenaar: Greenport DB • Stakeholders: Onderwijs * Rabobank * Holland Rijnland * overige greenports * Gemeenten * Keukenhof	

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
			PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIEK BEDRAG
TOURISM	€ 29.000	€ 27.000	€ 2.000	0	€ 0
KNOWLEDGE	€ 206.000	€ 110.000	€ 96.000	0	€ 0
BRANDSTRATEGY	€ 90.000	€ 61.000	€ 19.000	0	€ 10.000
TOTAL	€ 325.000	€ 198.000	€ 117.000	36	€ 10.000

Knowledge

Het deelproject Knowledge betreft het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe en de huidige generatie. Verankering van dit project wordt door de Greenport opgepakt. Aan een Flower Science Academy wordt gewerkt. Er worden gesprekken gevoerd met alle relevante partijen.

De samenwerking met instellingen vanuit het wo, hbo en mbo wordt versterkt o.a. door ontwikkeling van voor de greenport relevant studiemateriaal.

Ook interessant is de wervingscampagne voor de sierteelt: Heroes in Green. Deze heeft al meerdere studenten en werknemers (waaronder zij-instromers) weten aan te trekken. Daarbij gaan 'Knowledge en Branding' hand in hand. En dat geldt ook voor de tweede editie van de regionale Tuinbouw Battle; een uitdagende strijd in tulpensteelt voor groep 7 en 8 van verschillende regionale basisscholen.

Tourism

Het deelproject Tourism legt de verbinding tussen Greenport en Toerisme.

Eind 2020 is een online sessie over agrotourisme georganiseerd. Een inspirerende bijeenkomst, die een aantal ondernemers al heeft aangezet tot concrete stappen op het gebied van (verblijfs)toerisme in het buitengebied. Ook gemeenten zijn geactiveerd om hiermee verder aan de slag te gaan.

Brand strategy

Vanaf mei 2021 is de documentaireserie Bollenjongens vertoond op Omroep West. Er is zelfs kans dat de documentaire méér dan alleen regionale publiciteit gaat krijgen. Dit initiatief is een bijzondere primeur, ontstaan en gemaakt vanuit de businesscase Flower Science. De bloembollensector wordt door 11 jonge ondernemers belicht. Met liefde voor het vak, aandacht voor innovatie en duurzaamheid én het belang van een toekomstbestendige teelt. Ook het mooie buitengebied komt volop in beeld. De serie geeft antwoord op vele (bollen)vragen. Bollenjongens verrijkt de kennis van regionale inwoners en toont de teelt en de omgeving vanuit een breder perspectief. Het project wordt binnenkort door de EBDB formeel afgerond.

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

Businesscase Flower Science: Project Precisielandbouw

IN UITVOERING (loopt door in 2022)

Doelstelling	De productie van de Nederlandse bollenteelt optimaliseren en gelijktijdig werken aan een duurzamere teelt met minder afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de toepassing van precisielandbouw en de nieuwste technologische ontwikkelingen bijdragen aan het versneld behalen van de doelstelling.
(Beoogd) Resultaat	Economisch en milieutechnisch vitale bollenteelt.
• Projecteigenaar: KAVB • Stakeholders: KAVB * Anthos * WUR * Cremer BV * Steketee BV * AGRISIM BV * BKD * lokale bollenondernemers	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBIEK BEDRAG
€ 1.560.000	€ 100.000	€ 680.000	43	€ 780.000

In dit project werken meerdere partners uit de regio samen aan nieuwe technieken voor het toepassen van precisielandbouw in de bloembollensector. Voor deze technieken worden cross-overs gemaakt met Space/Tech en Health. Het project heeft een nationaal karakter en draagt bij aan de economische innovatiekracht van de Duin en Bollenstreek.

Voor dit onderzoeksprogramma is een aantal werkpakketten vastgesteld.

HET VELD

Dit werkpakket is gericht op de ontwikkeling van een autonoom rijdende machine die zich met name focust op ziekzoeken in het veld; een robot ziekzoeker. Er is in Hillegom een proefveld bij een kweker aangelegd, waar met virus (TBV en TVX voor de kenners onder ons) besmette tulpenbollen én gezonde bollen zijn geplant. Een oude ziekzoekkar is ingezet, voorzien van nieuwe algoritmes met deeplearning. De algoritmes worden op basis van testresultaten steeds verder uitgebreid, met steeds betere scores. De resultaten uit 2020 en 2021 zijn heel goed te noemen en vanuit het vak is dan ook zeer enthousiast gereageerd. Voor 2022 wordt o.a. ingezet op het uitbreiden van de dataset en het beter trainen van AI-algoritmes om de kwaliteit van het automatisch virusscannen via cameratechnieken te kunnen verhogen.

VERWERKING

Dit werkpakket focust zich op de bol die al uit de grond is gekomen en wordt verwerkt in de schuur. Het project onderzoekt de methodiek die zieke of afwijkende bollen detecteert en koppelt deze aan een systeem waarmee die bollen automatisch worden verwijderd. Ruim 600 bollen zijn onderzocht met behulp van geavanceerde vision- en cameratechnieken. Nauwkeurige vergelijkingen tussen zieke en gezonde bollen (met geavanceerde meetopstellingen) hebben interessante kenmerken opgeleverd. De input

uit de onderzoeksfase wordt gebruikt om een machine te ontwikkelen bij Cremer Speciaal machines. Ook hierover is het vak zeer enthousiast. In 2022 wordt verder verkend hoe de sortering via 3D-camera's in een testopstelling kan gaan werken en in hoeverre AI in staat is de verschillende uiterlijke kenmerken te onderscheiden.

DATAMANAGEMENT

In samenwerking met Wageningen Economic Research is onderzocht en overeengekomen op welke wijze dit werkpakket moet worden vormgegeven. Focus ligt op het bij elkaar brengen van (nu nog) afzonderlijke data in de bollenketen. Ook zijn er gespreksrondes gehouden met kwekers en handelaren om meer input te vergaren over kansen op het gebied van datamanagement. Het WOFOST-model (computersimulatie van groeiontwikkeling) wordt geactualiseerd op basis van de nieuwste inzichten en geïmplementeerd in samenwerking met een marktpartij.

Businesscase Flower Science: Project Bollenpolder van de Toekomst AFGEROND

Doelstelling	Een gebiedsgerichte en integrale aanpak om het bollenlandschap toekomstbestendig te maken. De Hogeveensepolder is een proeftuin van en voor de hele regio (en daarbuiten). Het creëren van een economisch robuuste bollenpolder met een bijbehorend watersysteem, duurzame teelt met schoon water, hoge biodiversiteit en een beleefbaar landschap.
(Beoogd) Resultaat	300 ha geherstructureerd bollenlandschap, met toegenomen gemiddelde kaveloppervlakken, rijke biodiversiteit, goede milieukwaliteit en goede toegankelijkheid.
• Projecteigenaar: Greenport DB • Stakeholders: HHRS Rijnland * Prov. ZH * KAVB * GOM * Greenport D+B * ANLV * Greenport ondernemers	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT	PUBLIJK	
		BEDRAG	%	BEDRAG
€ 7.000	€ 7.000	€ 0	0	€ 0

De EBDB heeft het initiatief genomen om met belanghebbende partijen uit de regio samen te werken aan de Bollenpolder van de Toekomst. Regionale spelers op het vlak van ruimtelijke ontwikkeling, economie, cultuurhistorie, duurzaamheid, natuur en landschap hebben zich verenigd voor een gebiedsgerichte aanpak en de uitvoering van een 19-tal projecten. De EBDB heeft met en namens deze partijen een voorstel voor een Regiodeal Duin en Bollensteek ingediend bij het ministerie LNV. Helaas is deze Regiodeal afgewezen, maar het resultaat is wel dat betrokken partijen met elkaar verder bouwen aan de Bollenpolder van de Toekomst. Zo richt een aantal organisaties,

bestaande uit GOM, Greenport, Hoogheemraadschap van Rijnland, KAVB, Provincie Zuid-Holland en drie individuele ondernemers zich met het aangescherpte project met name op herstructurering, waterkwaliteit en biodiversiteit. Uiteraard worden extra kansen voor kringlooplandbouw en biodiversiteit zo veel mogelijk benut.

Businesscase Regiomarketing

Doel businesscase:
1. Regiomarketing van de streek als programma vorm laten geven door professionals vanuit de inhoud, onder aansturing van een professional (programma directeur regiomarketing) op gepaste afstand (publiek/private samenwerking) met mandaat en vanuit inhoud. Op deze manier starten we direct vanuit kracht met de inhoud en zetten we meteen in op waardecreatie. 2. Vanuit het Programma Regiomarketing wordt gewerkt aan het heel bewust en krachtig neerzetten van het merk en eenduidige positionering van de regio. 3. Verdiepen van de gedeelde identiteit en kracht in de Duin en Bollenstreek. 4. Het komen tot gebundelde regiomarketing op basis van een implementatieplan. 5. Complementair aan Noordwijk Marketing.
Verwachte resultaten businesscase:
Mediawaarde (impact van een bericht in de media) geeft een indicatie van de opgeleverde PR. Dit kan al snel in de miljoenen euro's lopen. Verder worden de volgende resultaten verwacht: • Betere zichtbaarheid van de streek als geheel. • Bevordering van de werkgelegenheid in de streek. • Aantrekkingskracht op bezoekers. • Aantrekkingskracht op mensen die in de regio willen (komen) wonen. • Nieuwe economische activiteiten doordat organisaties/ bedrijven gaan samenwerken. • Aantrekkingskracht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven. • Bijdrage aan betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.

Project Regiobranding

AFGESLOTEN

Doelstelling	Een krachtige en eenduidige positionering van de regio.
(Beoogd) Resultaat	Betere zichtbaarheid van de streek als geheel. Bevordering van de werkgelegenheid in de streek. Aantrekkingskracht op bezoekers. Aantrekkingskracht op mensen die in de regio willen (komen) wonen. Nieuwe economische activiteiten doordat organisaties/ bedrijven gaan samenwerken. Aantrekkingskracht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven. Bijdrage aan betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.
• Projecteigenaar: EBDDB • Stakeholders: Bewoners, bedrijven, bestuurders en bollenbozen (onderwijs- en kennisinstellingen)	

--

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT		PUBLIEK
		BEDRAG	%	BEDRAG
€ 325.825	€ 315.825	€ 10.000	3	€ 0

De Duin en Bollenstreek is een prachtige en krachtige regio, met alle potentie om zichzelf als uniek merk te positioneren. Om de economische kracht van de totale regio optimaal te benutten, moet je goed weten wie je bent en wat je te bieden hebt. Niet voor niets staat regiomarketing in de Economische Agenda benoemd als randvoorwaardelijke businesscase. Het succes van de andere businesscases hangt immers samen met onderscheidende én herkenbare regiomarketing. Met kenmerkende sterke punten waarmee de streek zich onderscheidt en zichzelf regionaal, nationaal én internationaal stevig op de kaart zet.

Regiobranding, gebaseerd op een breed gedragen verhaal, vormt een stevige fundering voor de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige én economisch weerbare streek.

Het project regiobranding bestond uit de volgende onderdelen:

1. Strategische agenda Regiobranding
2. Implementatie strategische agenda Regiobranding
3. Merk en Werkboek Duin en Bollenstreek
4. Economic Forum Duin en Bollenstreek
5. Verkenning organisatie regiobranding/regiomarketing

1. Strategische agenda Regiobranding

In 2019 vond de co-creatie Regiobranding plaats. Ruim 100 stakeholders participeerden middels persoonlijke interviews, diverse doorbraaksessies en een online survey. Resultaat was een breed gedragen manifest 'Space in Between' en de strategische agenda Regiobranding Duin en Bollenstreek.

2. Implementatie strategische agenda Regiobranding

Begin 2020 is tijdens een grote stakeholdersbijeenkomst in theater Floralis in Lisse de gemeenschappelijke visie op regiobranding gepresenteerd en is het Manifest van de Duin en Bollenstreek uitgereikt aan de commissaris van de Koning. In het verlengde daarvan is het concept Vrijlanders ontwikkeld: een regiocollectief van betrokkenen die het manifest ondersteunen en uitdragen. Samen willen zij de regionale economie versterken, met respect voor de kostbare vrije ruimte.

Gedurende de coronacrisis heeft de EBDB zich ontpopt als belangrijk (economisch) informatiekanaal door de impact op de regio te monitoren, onderzoeken en presenteren. Dit vanuit het oogpunt van de strategische agenda. Op basis van diverse strategische onderzoeken door Blaauwberg heeft de regio de economische kansen én

de bedreigingen nog scherper op het netvlies gekregen. Centraal bij al deze activiteiten stond de strategische agenda Regiobranding.

Tijdens de periode 2018 – 2021 verschenen er uit naam van de EBDB regelmatig nieuwsbrieven, persberichten en berichten op social media en de website. Deze publicaties waren bedoeld om betrokkenen te informeren over de voortgang van de verschillende projecten en businesscases en zo samen ook trots de successen te vieren van behaalde resultaten. Er is hard gewerkt aan een krachtige en duidelijke nieuwe EBDB-website, die optimaal aansluit bij het manifest en het gedachtegoed Space in Between. De website activeert en faciliteert de verbinding tussen de stakeholders onderling, met het doel óver gemeentegrenzen heen de regionale economische dynamiek te vergroten.

3. Merk en Werkboek Duin en Bollenstreek

In samenwerking met Bureau 52 graden Noorderbreedte is in 2021 gewerkt aan een merkwaardenboek, waarmee de opgehaalde kernwaarden van de regio concrete handvatten krijgen. Het boek kan door alle stakeholders gebruikt worden als richtlijn voor eigen communicatie en PR. Het is van belang om deze richtlijn ook in de toekomst verder te implementeren om zo verder te werken aan krachtige en eenduidige regiobranding.

4. Economic Forum Duin en Bollenstreek

Begin 2021 is het eerste (online) Economic Forum Duin en Bollenstreek georganiseerd; een inspirerend congres waar maar liefst 19 verschillende sprekers met elkaar én met de 300 online deelnemers in gesprek gingen. Samenwerken aan de economische dynamiek in de regio was het centrale thema, met ruimte voor verbinding, inspiratie en het delen van kennis. Het congres werd georganiseerd in samenwerking met Greenport Duin en Bollenstreek. De sfeer en reacties waren positief en constructief en vormen een opmaat naar een volgende (live) editie.

5. Verkenning organisatie Regiobranding/regiomarketing

De EBDB en de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek (SPDB) hebben een gezamenlijke opdracht uitgezet bij het bureau DestinatieX om een verkenning te laten uitvoeren hoe de Duin en Bollenstreek de branding en de marketing van de regio het beste kan organiseren, inclusief een benchmark bij andere regio's. Resultaat van deze verkenning is een uitgebreid rapport dat aan alle relevante stakeholders is aangeboden en als belangrijke input kan dienen bij toekomstige besluitvorming over dit onderwerp.

Overzicht van opdrachtnemers en/of uitvoerders Regiobranding	
Opdrachtnemer/uitvoerder	Rol/taken
EBDB	Projecteigenaar Regiobranding
Perfect World Principle Bureau Aan Zee	Strategische agenda Regiobranding en het Manifest 'Space in Between'
52 graden Noorderbreedte	Merk & Werkboek Duin en Bollenstreek en overige communicatie
Sandra Nonhebel Projecten	Economic Forum Duin en Bollenstreek
DestinatieX	Verkenning naar de organisatie van Regiobranding/regiomarketing

Dit project is inmiddels formeel afgerond.

Project Online inspiratie toerisme

AFGESLOTEN

Doelstelling	Bewoners en bezoekers online inspireren en zoveel mogelijk attenderen op mooie regionale toeristische en recreatieve mogelijkheden en events.
(Beoogd) Resultaat	Betere online zichtbaarheid van de streek als geheel, waarbij de focus wordt verlegd naar het regionale totaalaanbod, waaronder het promoten van evenementen en activiteiten.
• Projecteigenaar: Stichting Promotie Duin- en Bollenstreek • Stakeholders: Stichting Warmond aan de Kaag * Stichting Hillegom Marketing * Stichting Lisse Marketing * Stichting Noordwijk Marketing * Gemeenten * Ondernemers Duin en Bollenstreek	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIJK BEDRAG
€ 80.000	€ 60.000	€ 20.000	25	€ 0

Vanuit de kracht van verbinding, hét motto van de EBDB, hebben de diverse destiniemarketingorganisaties hun krachten online gebundeld. Stichting Warmond aan de Kaag, Stichting Hillegom Marketing, Stichting Lisse Marketing en Stichting Noordwijk Marketing gaan actief samen optrekken als het gaat om de online promotie van regionale activiteiten, over gemeentegrenzen heen.

In maart 2021 is er een exploitatiebijdrage beschikbaar gesteld door de EBDB aan het bestuur van de Stichting Promotie Duin- en Bollenstreek en is de website www.visitduinenbollenstreek.nl gelanceerd. Een overkoepelende site, waar alle regionale toeristische informatie gebundeld wordt aangeboden.

Na afloop van het project zijn de activiteiten zelfstandig worden voortgezet door de Stichting Promotie Duin- en Bollenstreek.

Het project wordt binnenkort door de EBDB formeel afgerond.

Businesscase Herstructurering Greenport

Doel businesscase:
1. Het creëren van toekomstbestendige kavelproposities voor moderne teeltondernemingen. 2. Het op gang brengen van het proces van vrijwillige verkaveling en kavelverbetering door ondernemers en grondeigenaren te activeren.
Verwachte resultaten businesscase:
• De ambitie is om 300 tot 400 ha teeltareaal te moderniseren. • Hierdoor zal tevens 80 hectare extra te betelen oppervlak beschikbaar komen. • Dit leidt tot een effectieve productiestijging op het verbeterde teeltareaal van 20% en dat levert € 2,3 miljoen extra op jaarbasis op. • Door deze productiestijging neemt de werkgelegenheid naar verwachting toe met 17 fte.

Project Versnelling herstructurering Greenport

AFGESLOTEN

Doelstelling	Het uitvoeren van een uitgebreide analyse van de kansen op herverkaveling en kavelverbetering. De analyse vormt de basis voor verdere herstructurering van het teeltareaal.
(Beoogd) Resultaat	Het onderzoeksresultaat van de Stichting Kavelruil is door GOM gepresenteerd aan belanghebbenden. GOM heeft, na afronding van het project, een vervolgopdracht verstrekt aan de Stichting Kavelruil
• Projecteigenaar: Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) • Stakeholders: Gemeenten * Bollentelers en grondeigenaren * Natuur- en landschapsorganisaties * LTO * KAVB	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBLIEK BEDRAG
€ 40.000	€ 30.000	€ 10.000	25	€ 0

Stichting Kavelruil heeft een onderzoeksrapport opgeleverd dat voor het volledige buitengebied van de Duin en Bollenstreek aanknopingspunten biedt om met ondernemers in overleg te gaan over de mogelijkheden van vrijwillige verkaveling. Zo gebruikt GOM de resultaten van de analyse door Stichting Kavelruil bij planontwikkeling en contractering van individuele herstructureringslocaties. Samen met grondeigenaren bekijken ze de opties van verbeterde verkaveling. Dit proces kan niet worden afgedwongen; het succes hangt af van de bereidwilligheid van grondeigenaren en ondernemers. Op verschillende plekken ontstaat er in de regio al

herverkaveling, geïnitieerd door grondeigenaren. Een positieve ontwikkeling, met hopelijk een verder aanzuigende werking.
Dit project is afgerond.

Businesscase Ondernemershuis

Doel businesscase:
1. Het versterken en vernieuwen van de economische clusters in de Duin en Bollenstreek. 2. Het verhogen van tevredenheid onder ondernemers over de dienstverlening van de vijf gemeenten. 3. Het stimuleren van innovatie en economische groei in de streek. 4. Het stimuleren van effectief en efficiënt zakendoen en duurzaam ondernemen.
Resultaat businesscase:
• Alle Duin en Bollenstreek gemeenten in de landelijke top 100 van MKB-vriendelijke gemeenten in 2030. • Een score van 8 in het ondernemerstevredenheidsonderzoek in 2030. • Zes cross-sectorale bijeenkomsten die leiden tot tien matches tussen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en/of intermediairs via deze bijeenkomsten. Daarmee draagt deze businesscase bij aan: • 5% meer starters in de Duin en Bollenstreek in 2030 ten opzichte van 2021. • 6% meer arbeidsplaatsen in de Duin en Bollenstreek in 2030 ten opzichte van 2018.

Projecten in voorbereiding: Ondernemershuis en Fonds startende en innovatieve ondernemers

In de Economische Agenda 2018-2021 staat het oprichten van een Ondernemershuis als businesscase opgenomen. Het Ondernemershuis zou moeten functioneren als duidelijk aanspreekpunt voor het verkrijgen van gemeentelijke informatie, voor alle regionale ondernemers, kennisinstellingen en overheid. Naast deze functie als informatiepunt en vraagbaak zou het Ondernemershuis ook als fysieke en virtuele locatie kunnen dienen om te netwerken en elkaar te versterken. Daarbij zouden zowel starters als bestaande ondernemingen wegwijs worden gemaakt in de regionale (ondernemers)netwerken. De onderlinge verbindingen zouden meer synergie en interessante crossovers moeten opleveren en dus een extra economische impuls. Het idee was bedrijven een 'in-kind' bijdrage te laten leveren aan het Ondernemershuis. Bovendien zou er vanuit deze businesscase een startersfonds worden opgericht, direct onder de Economic Board vallend. Zo'n fonds zou leningen en garanties verstrekken aan startende en innovatieve ondernemers.

De geformuleerde doelen:

- Het versterken en vernieuwen van de economische clusters in de regio.
- Het verhogen van ondernemerstevredenheid over de gemeentelijke dienstverlening.
- Het stimuleren van innovatie en economische groei in de streek.
- Het stimuleren van effectief en efficiënt zakendoen en duurzaam ondernemen.

Ondanks het intensief aanjagen van deze businesscase, het voeren van verkennende gesprekken en het aanjagen van (latente) mogelijkheden is het Ondernemershuis (nog) niet van de grond gekomen. De beoogde projecteigenaar, het Bedrijfsleven Bollenstreek, stond als zodanig in de Economische Agenda vermeld. Zij hebben te kennen gegeven wel betrokken te willen blijven, maar geen projecteigenaar te willen zijn.

De EBDB is en blijft van mening dat deze waardevolle businesscase alsnog vorm zou moeten krijgen. De EBDB gaat dan ook onverminderd door met verkenningen en netwerkgesprekken om innovatie, ondernemerschap en dienstverlening van de overheid samen te brengen in een dynamisch en eigentijds Ondernemershuis.

De EBDB heeft een plan ontwikkeld met PLNT uit Leiden, maar de daadwerkelijke realisatie hangt mede af van de continuïteit van de EBDB na 2021.

Businesscase Verbeteren bereikbaarheid

Goede bereikbaarheid is van groot belang voor de Duin en Bollenstreek en voor het succes van de ontwikkeling van alle economische sectoren. Van Toerisme tot Health, van Space tot Greenport.

Ondanks het feit dat de primaire verantwoordelijkheid voor grotere infrastructurele projecten bij het Rijk en de provincies ligt, staan er in de Economische Agenda een aantal activiteiten rondom bereikbaarheid opgenomen.

- Openbaar vervoer, met nadruk op ketenmobiliteit binnen de regio en het beter benutten van de potentie van treinstations. De gemeente Teylingen is regionale coördinator.
- Optimale oost-westverbinding(en). Zoals bekend heeft de provincie Noord-Holland zich in 2020 teruggetrokken uit de ontwikkelingen rondom de Duinpolderweg. Dit betekent een flinke streep door de rekening. Zuid-Holland zal begin 2021 de draad weer oppakken, samen met Lisse, Hillegom en Holland Rijnland.
- Bereikbaarheids- en leefbaarheidsproblemen in het middengebied van de Duin en Bollenstreek oppakken. Een van de ontwikkelingen is de aanleg van de Noordelijke randweg Voorhout, waar inmiddels (2021) mee is gestart.
- De aanleg van een regionaal fietspadennetwerk met (snel)fietspaden. De gemeente Katwijk treedt binnen Holland Rijnland op als coördinator voor regionale inbreng.
- Lokale knelpunten en doorstroming openbaar vervoer optimaliseren.

De gemeentelijke portefeuillehouders verkeer en vervoer/openbare ruimte zijn benoemd als projecteigenaar van de businesscase. De gemeenten willen over dit onderwerp actieve inbreng hebben/houden bij (boven)regionale projecten. Daarom moeten zij de belangen van de streek onderling afstemmen en samen de regio vertegenwoordigen. Optreden als één regio is essentieel om een vuist te kunnen maken en in gesprek te blijven met partijen. Ook tijdens het online Economic Forum, in februari 2021, werd het belang van een optimale bereikbaarheid nog eens door alle aanwezigen benadrukt.

De EBDB heeft een reactie gegeven op het conceptrapport 'Regionale Strategie Mobiliteit' en denkt waar mogelijk actief mee.

Eind 2021 is het 'Manifest Betere Bereikbaarheid Bollenstreek', met als titel "Waar een wil is, is een "weg"..." gepubliceerd. De EBDB is één van de 14 ondertekenaars.

Businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt

Doel businesscase:
1. Door middel van de businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt wordt getracht om de werkgelegenheid te vergroten. 2. Voldoende en goed gekwalificeerd personeel realiseren voor alle bedrijven in de vier sectoren van de Economische Agenda van de Duin en Bollenstreek. 3. Het vergroten van de instroom in bedrijven vanuit relevante opleidingen en het aantrekken van talent om de vervangingsvraag en uitbreidingsvraag op te kunnen vangen. 4. Het vergroten/bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers. 5. Leerlingen in het voortgezet onderwijs en mbo vroegtijdig kennis laten maken met sectoren in de Duin en Bollenstreek om zodoende de instroom in de opleidingen op langere termijn te vergroten en waarborgen.
Resultaat businesscase:
• In 2021 zijn er 80 nieuwe ingevulde vacatures/ leerwerkplekken in de Duin en Bollenstreek in de vier sectoren. • In 2021 zijn er 80 participerende bedrijven op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. • In 2021 hebben minstens 20 bedrijven een samenwerkingsovereenkomst met het Groene Onderwijscentrum ondertekend. Daarmee draagt deze businesscase bij aan: • 5% meer ingevulde (openstaande) vacatures in de sectoren van de Duin en Bollenstreek in 2030. • Een hoger percentage schoolverlaters dat werk vindt in de vier speerpuntsectoren in de streek in 2030. • Onderwijsprogramma's sluiten beter aan bij de vraag vanuit de arbeidsmarkt in de sector. • Flexibilisering van het aanbod op de arbeidsmarkt om participatie van (bijna) iedereen mogelijk te maken.

Project Onderwijs en Arbeidsmarkt

AFGESLOTEN

Doelstelling	Door middel van de businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt wordt getracht om de werkgelegenheid te vergroten. 2 Voldoende en goed gekwalificeerd personeel realiseren voor alle bedrijven in de vier sectoren van de Economische Agenda van de Duin en Bollenstreek. 3 Het vergroten van de instroom in bedrijven vanuit relevante opleidingen en aantrekken van talent om de vervangingsvraag en uitbreidingsvraag op te kunnen vangen. 4 Het vergroten/bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers. 5 Leerlingen in het voortgezet onderwijs en MBO vroegtijdig kennis laten maken met sectoren in de Duin en Bollenstreek om zodoende de instroom in de opleidingen op langere termijn te vergroten en waarborgen.
--------------	--

(Beoogd) Resultaat	Kennis, onderwijs, onderzoek en ondernemerschap sluiten in de streek goed op elkaar aan. Die verbinding bevordert een optimaal ondernemings-, innovatie-, en vestigingsklimaat.
• Projecteigenaar: Stichting Fioretti Teylingen • Stakeholders: MBO Rijnland * Hogeschool InHolland * OBDB * Sophia Stichting * Anthos * KAVB * LTO Glaskracht * Bedrijfsleven * Provincie Zuid-Holland * Holland Rijnland * Greenport DB	

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
		PRIVAAT BEDRAG	%	PUBIEK BEDRAG
€ 409.000	€ 156.000	€ 253.000	62	€ 0

In dit project wordt de verbinding gelegd tussen het Onderwijs en de Arbeidsmarkt. De focus ligt met name op techniekonderwijs en de samenwerking met het bedrijfsleven. De businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt hangt samen met het project Flower Science Knowledge uit de businesscase Flower Science.

Een succesvolle bijeenkomst eind 2019, met 75 deelnemers uit onderwijsveld, bedrijfsleven en overheid heeft geleid tot concrete vervolgstappen en initiatieven. Voor het voorjaar 2020 stonden activiteiten gepland met de focus op vervolg en borging. Corona heeft effect gehad op het strategisch verduurzamen (netwerken en vergroten naamsbekendheid) én op operationele activiteiten. Vanaf maart 2020 lag de focus op 'Wat kan er wél'.

Tuinbouwbattle

Voor het primair onderwijs (PO) vormt de binding met en kennis van de leefomgeving de rode draad, met als voorbeeld de Tuinbouw Battle. Voor het voorgezet onderwijs (VO) is een aantal deelprojecten uitgevoerd. Er zijn 2 pilots ontwikkeld die in het schooljaar 2021/2022 zijn uitgevoerd. Voor het mbo en hbo stonden real-life vraagstukken uit het bedrijfsleven centraal om optimaal aan te sluiten op de arbeidsmarkt. Corona heeft ertoe geleid dat de focus van Greenport en Toerisme naar Tech en Health is verlegd.

Door alle betrokkenen is tijdens de uitvoering van deze businesscase zoveel mogelijk gebruik gemaakt van digitale oplossingen. Daar waar mogelijk zijn er virtuele initiatieven ontwikkeld en is prioriteit gegeven aan het verduurzamen (borgen) van deze randvoorwaardelijke businesscase. Het project is verlengd tot maart 2021. Met externe middelen is het project vanaf maart 2021 met minimaal één jaar zelfstandig voortgezet. Enthousiasme, vertrouwen en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt en vooral veel dóen blijken succesvolle ingrediënten voor de uitvoering van alle initiatieven. Het vervolg op deze businesscase wordt opgepakt door de Stichting Onderwijs en Arbeidsmarkt Duin – en Bollenstreek (OADB). Het project is inmiddels formeel afgerond.

Businesscase Unmanned Valley

Doel businesscase:
1. Van Unmanned Valley een creatief en inspirerend 'entrepreneurial ecosystem' maken met internationale allure en aantrekkingskracht voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector. 2. Voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector adequate kantoren, bedrijfsruimten, voorzieningen en testmogelijkheden bieden.
Resultaat businesscase:
Unmanned Valley geeft een economische impuls aan de regio. Daarmee draagt deze businesscase bij aan: • Het verhogen van de werkgelegenheid in de regio met 6% in 2030. • Doorgroei van Unmanned Valley naar 100 bedrijven, 2000 banen in 2035.

Projecten Unmanned Valley

Doelstelling	1. Van Unmanned Valley een creatief en inspirerend 'entrepreneurial ecosystem' maken met internationale allure en aantrekkingskracht voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector. 2. Voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector adequate kantoren, bedrijfsruimten, voorzieningen en testmogelijkheden bieden.
(Beoogd) Resultaat	Unmanned Valley geeft een economische impuls aan de regio. Daarmee draagt deze businesscase bij aan: Het verhogen van de werkgelegenheid in de regio met 6% in 2030. Doorgroei van Unmanned Valley naar 100 bedrijven, 2000 banen in 2035.
• Projecteigenaar: Stichting Unmanned Valley • Stakeholders: Gemeente Katwijk * Provincie Zuid-Holland * Connect * onderwijs * Innovation Quarter e.a.	

De projecten van Unmanned Valley worden direct aangestuurd vanuit de gemeente Katwijk en vallen buiten de scope en middelen van de EBDB.

Unmanned Valley is inmiddels uit de oprichtingsfase: najaar 2019 is de Stichting opgericht en is de werkorganisatie samengesteld en gestart.

Gezamenlijk met ruim 20 partners (zoals TU Delft, provincie Zuid-Holland, Rijksvastgoedbedrijf en Katwijk) wordt er gewerkt aan uitvoering van EFRO-programma Unmanned Valley. Zij dragen bij en investeren in het ecosysteem van Unmanned Valley.

In de eerste opstartfase lag de focus vooral op de oprichting van de Stichting Unmanned Valley en de inrichting van de organisatie. Bestuurlijk wordt er nog gekeken naar verdere verbreding/verbinding met andere stakeholders.

Er is een testveld gerealiseerd van 500 x 500 meter. Samen met de TU Delft is gewerkt aan de realisatie van een uniek eigen 5G fieldlab (sneller, meer data en betrouwbaarder) voor Unmanned Valley.

In 2020 is het fieldlab, ondanks de pandemie, echt tot leven gekomen. Medio 2020 heeft het Rijksvastgoedbedrijf de eerste 3000 m² bedrijfsruimte – voor startups en gevestigde bedrijven – in Gebouw 356 beschikbaar gesteld.

In samenwerking met gemeente Katwijk en Arriva is een nieuwe OV-verbinding gerealiseerd: goede bereikbaarheid is een belangrijk pluspunt voor het vestigingsklimaat.

In totaal zijn de indoor en outdoor testfaciliteiten meer dan 300 keer gebruikt, voor een scala aan drone gerelateerde ontwikkelingen, opleidings- en demonstratieactiviteiten.

De technologische toepassingen zijn eindeloos. In samenwerking met andere (regionale) partijen wordt gekeken naar vernieuwende mogelijkheden. Dat is niet alleen voor dronebedrijven zeer interessant, maar ook voor clusters zoals de Greenport. In 2020 heeft de EBDB het initiatief genomen, vanuit de kracht van verbinding, voor een Unmanned Valley bezoek en presentie aan stakeholders van andere EBDB sectoren. Een inspirerende (netwerk)bijeenkomst met toekomstmogelijkheden. Daarnaast heeft in het voorjaar van 2022 een workshop plaatsgevonden samen met de Greenport Duin- en Bollenstreek en NL Space Campus.

Overige projecten

Naast alle genoemde businesscases en projecten uit de Economische Agenda zijn er twee belangrijke regionale projecten in ontwikkeling, waar de EBDB bij betrokken is.

NATIONAAL PARK HOLLANDSE DUINEN

Dit is een park 'nieuwe stijl', dat een sterke verbinding wil maken tussen stad, natuur, cultuur en landschap. Het park beslaat een lange en brede kuststrook, van Hoek van Holland tot Hillegom. Ook diverse dorpen in de Bollenstreek, Keukenhof, het Oosterduinse Meer, bossen en bloembollenvelden maken deel uit van het park. De verbindende plannen van Hollandse Duinen sluiten zeer goed aan bij de ambitie van de Duin en Bollenstreek. De totale regio wil zich immers profileren als gezonde en energieke regio met een kuuroordstatus. De EBDB wil als strategisch partner de (economische) kansen die Hollandse Duinen voor onze regio biedt dan ook ondersteunen, stimuleren en versterken.

RUÏNE VAN TEYLINGEN

Teylingen is bezig met de ontwikkeling van plannen voor het gebied rondom de Ruïne van Teylingen. Zo krijgt de regio er naar alle waarschijnlijkheid een toeristische trekpleister bij, die bovendien de jaarrond recreatie in onze regio stimuleert en versterkt. De EBDB volgt de ontwikkelingen rond de Tuinen van Teylingen, een samenkomen van oude historie en recente ontwikkeling van de Bollenstreek, op de voet. In het voorjaar van 2021 heeft de gemeente marktpartijen uitgenodigd om mee te denken over de ontwikkelingen bij de Ruïne van Teylingen.

5. Governance

Bij de besluitvorming over de oprichting van de EBDB werd uitgegaan van een evenredige verdeling van de governancekosten over een periode van vier jaar (de looptijd van de Economische Agenda). In jaar 1 (de opstartfase) zijn echter meer kosten gemaakt, mede voortkomend uit op-/en inrichtingshandelingen. Zodoende is de evenredige verdeling losgelaten en zijn de bijdragen in de jaren 2, 3 en 4 lager dan in het eerste jaar. De provincie heeft in de laatste 3 jaren bijgedragen aan de governancekosten van de EBDB om dit gat te dichten.

Naast het aanjagen van alle businesscases is hard gewerkt aan het realiseren van allerlei zaken op het gebied van programma, organisatie, financiën, samenwerking en stakeholdersmanagement. De EBDB heeft gedurende de gehele periode de periodieke voortgang gepresenteerd aan de colleges en de gemeenteraden. Dit gebeurde zowel schriftelijk als fysiek en tijdens de coronacrisis vooral digitaal. Tevens heeft de EBDB jaarlijks een jaarrekening inclusief een controlerende accountantsverklaring gepubliceerd.

De EBDB heeft gedurende de afgelopen jaren een goede relatie opgebouwd met Innovation Quarter, provincie Zuid-Holland en andere relevante economic boards en organisaties, zowel binnen als buiten de regio.

In 2019 heeft de EBDB een stakeholdersevenement georganiseerd met ongeveer 250 deelnemers. Daar werd het Manifest van de Duin en Bollenstreek aan de commissaris van de Koning uitgereikt. In 2021 vond het eerste Economic Forum Duin en Bollenstreek plaats. Dit online evenement was een initiatief van de EBDB in samenwerking met de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek. Ruim 300 geïnteresseerden hadden zich aangemeld voor dit congres en er was volop gelegenheid voor interactie. Naast sessies over vestigingsklimaat, onderwijs en arbeidsmarkt en vernieuwing van de economie stonden er gastsprekers uit de kennisregio's Eindhoven en Zwolle op het programma.

Organisatie

De EBDB-organisatie is 'lean & mean' georganiseerd en bestaat uit boardleden (tevens Raad van Toezicht) en de programmadirecteur. De Raad van Toezicht was naast de reguliere bijeenkomsten actief betrokken bij de ontwikkelingen rondom Health, Space/Tech, Toerisme en Greenport en ook bij de diverse stakeholdersevenementen. De programmadirecteur is de enig medewerker in dienst van de EBDB. Voor het secretariaat, communicatie en projectmanagement is externe ondersteuning ingehuurd. De ingehuurde projectmanager heeft samen met de programmadirecteur veel tijd gestoken in het inhoudelijk verder brengen van meerdere businesscases en projecten. De EBDB heeft afgelopen 4 jaar kantoor gehouden in een businesscenter op de grens van Katwijk en Noordwijk.

Financiën

De financiën van de organisatie zijn op orde. Er is een duidelijk en overzichtelijk rapportagesysteem ontwikkeld, waardoor de financiën voor governance en businesscases goed inzichtelijk en volledig transparant zijn. Per 2019 zijn de jaarlijkse governance baten, zoals eerder vermeld, lager dan de oorspronkelijk begroting. Dit kwam doordat er in 2018 meer kosten gemaakt zijn door een door de gemeenten ingehuurd adviesbureau (kwartiermaker). Over de governancekosten is jaarlijks verantwoording afgelegd in de jaarrekeningen. Per 31-01-2021 was de

Eindrapportage Economische Agenda 2018 - 2021

bestemmingsreserve € 35.160,-. Dit bedrag is, in overleg met de gemeenten, overgeboekt naar de governancebegroting van het overgangsjaar 2022.

De totaal begrote exploitatiebijdrage uit de Economische Agenda 2018 – 2021 bedroeg € 2.948.136,-. De totale EBDB-exploitatiebijdrage aan businesscases bedroeg € 1.892.883,-. Dit betekent dat het resterende bedrag per 31-12-2021 van € 1.055.253,- niet nodig is geweest voor de uitvoering van businesscases uit de economische agenda. Dit bedrag is, in overleg met de gemeenten, overgeboekt naar het overgangsjaar 2022.

Communicatie

De EBDB heeft gedurende de periode van de Economische Agenda gemiddeld 1 keer in de 2 maanden een nieuwsbrief verzonden aan een bestand van ongeveer 2.000 geselecteerde emailadressen. Deze nieuwsbrieven werden goed gelezen. Daarnaast zijn er regelmatig persberichten verzonden die hebben geleid tot publicaties (zowel print als digitaal). Tevens zijn er meerdere publicaties per jaar geweest in onder andere het Leidsch Dagblad, Leven! Magazine, NEX XL en IntoBusiness en schoof de EBDB meerdere keren aan bij het radioprogramma BO Business. Ook is er een actuele duidelijke nieuwe website gecreëerd.

Strategie

De EBDB heeft gedurende de afgelopen jaren in samenwerking met de stakeholders meerdere strategische sessies georganiseerd en rapporten en visies gepubliceerd.

Samen met de stakeholders is het gedachtegoed 'Op weg naar de stip op de horizon' gepubliceerd met daarin een visie op de toekomst van de regio. Ook de strategische agenda regiobranding 'Space in Between' is in samenwerking met ruim 150 stakeholders tot stand gekomen.

Om de actuele economische structuur beter in kaart te brengen, met bedreigingen en kansen, heeft kennisinstelling Blaauwberg begin 2021 in opdracht van de EBDB en de gezamenlijke regionale koepelorganisaties het rapport Structuuropgaven Duin- en Bollenstreek (waarom moeten we werken aan de regionale economie?) gepubliceerd. Als vervolg op deze structuuropgaven zijn tevens twee aanvullende rapporten gepubliceerd:

1. Een slimme streek is op haar toekomst voorbereid (hoe doen we dat?)
2. Een slimme streek aan de slag (wat moeten we dan gaan doen?)

De uitkomsten van deze onderzoeken leveren concrete handvatten en adviezen op als het gaat om het nut en de noodzaak van structuurversterking en een schets van (rand)voorwaarden en kansen voor structuurversterking.

Tenslotte vonden afgelopen jaren meerdere sessies met stakeholders plaats vanuit de sectoren Greenport, Toerisme, Space/Tech en Health. Hier zijn per sector een of enkele mogelijke kansrijke projecten voor de toekomst uit voortgekomen, evenals een aantal randvoorwaardelijke projecten.

De stip op de horizon, de rapporten van Blaauwberg en de output uit de sessies vormen samen met het gedachtegoed 'Space in Between' en de visie Duin en Bollenstreek 2030 bouwstenen voor een vervolg op de Economische Agenda Duin en Bollenstreek 2018-2021.

6. Toekomst

Eind 2021 hebben de gemeenten het jaar 2022 als overgangsjaar benoemd. Dit jaar staat in het teken van het werken aan een nieuwe economische uitvoeringsagenda, waarbij de gemeenten in de lead zijn en waarvoor de resterende middelen uit de Economische Agenda 2018 – 2021 beschikbaar zijn. Ook voor dit tussenjaar wordt een onderscheid gemaakt tussen de kosten voor de governance en de projectkosten.

De EBDB werkt verder aan de overlopende businesscases, nieuw op te starten economische initiatieven en de afronding van de Economische Agenda. Daarnaast werkt de EBDB in 2022 aan plannen, inbreng en invulling voor het lopende jaar en voor de toekomst. De EBDB blijft daarnaast gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over het vervolg op de Economische Agenda, zowel op strategisch, inhoudelijk als structureel vlak. De afgelopen jaren is er een goede basis gelegd voor de toekomst. De EBDB zet zich volledig in om deze basis samen met de gemeenten en stakeholders verder uit te bouwen naar een nieuwe regionale economische uitvoeringsagenda en een slagvaardige, toekomstgerichte en meer strategische Economic Board Duin en Bollenstreek.

Economic Board Duin en Bollenstreek, juni 2022

Bijlage: Financieel overzicht businesscases 2018-2021

		Oorspronkelijke begroting							Werkelijk (bijgewerkt t/m Q4 2021)							Verschil begrote bijdrage		Over te maken		Overgemaakte		Nog te betalen	
nummering BC	Begroting Businesscases 2018-2021	Totaal	Bijdrage Katwijk	Te financieren	Cofinanciering	Bijdrage ebd		Totaal	Her-allocatie	Bijdrage Katwijk	Cofinanciering	Cofinanciering	Bijdrage ebd	% cofinanciering	vs werkelijke bijdrage	d.i. 100%	Bijdrage EBOB						
nieuw	oud			100%	25%	75%		Toegekend			Privaat	Publiek	privaat		ebd								
1	1	FLOWER ATTRACTION																					
		Toe komst onderzoek bloemencorso's	40.000	6.113	33.887	8.472	23.415	34.500	-6.865	7.950	8.000	0	18.550	30%	0		26.500	23.850	2.650				
		Verplaatsing Bloemenmarkt	10.000	1.528	8.472	2.118	6.354	0	-6.354	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Pop-up borden	70.000	10.698	59.302	14.825	44.476	60.000	524	0	15.000	0	45.000	25%	0		45.000	40.500	4.500				
		Subtotaal	120.000	18.340	101.660	25.415	76.245	94.500	-12.695	7.950	23.000	0	63.550	27%	0		71.500	64.350	7.150				
2	4	GEZONDE EN ENERGIEKE REGIO																					
		Wellness, kuuroord status 1 en 2	70.000	10.698	59.302	14.825	44.476	198.500	115.796	0	67.500	0	131.000	34%	29.272		131.000	131.000	0				
		Wellness, kuuroord status 3	0	0	0	0	0	110.000	79.422	0	42.000	0	68.000	36%	11.422		68.000	68.000	0				
		Sport en gezondheid, vierdaagse	120.000	18.340	101.660	25.415	76.245	46.887	-41.458	0	12.100	0	34.787	26%	0		34.787	34.787	0				
		Sport en gezondheid, sporttrouws	65.000	9.934	55.066	13.766	41.299	0	-41.299	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Voeding en gezondheid, gastronomie	125.000	19.104	105.896	26.474	79.422	0	-79.422	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Voeding en gezondheid, JOGG	52.000	7.947	44.053	11.013	33.039	0	-33.039	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Revalidatie	0	0	0	0	0	52.476	0	0	20.000	0	32.476	38%	-32.476		32.476	32.476	0				
		Subtotaal	432.000	66.024	365.976	91.494	274.482	407.863	0	0	141.600	0	266.263	35%	8.218		266.263	266.263	0				
3	5	SPACETECH CAMPUS																					
		Space Campus	600.000	91.701	508.299	127.075	381.225	504.000	-112.181	0	235.000	0	269.000	47%	44		269.000	242.100	26.900				
		Onderzoekskosten Space Experience	170.000	25.982	144.018	36.005	108.014	230.195	42.181	0	100.000	0	130.195	40%	0		130.195	135.176	15.019				
		Subtotaal	770.000	117.682	652.318	163.079	489.238	734.195	-70.000	0	335.000	0	419.195	44%	43		419.195	377.276	41.919				
4	6	BLUEPORT																					
		Masterplan Trekvaart	90.000	13.755	76.245	19.061	57.184	0	0	0	0	0	0	0%	57.184		0	0	0				
		Positionering en uitvoer vaarnetwerk aan zee	75.000	11.463	63.537	15.884	47.653	0	-47.653	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Zeejachthaven Katwijk	75.000	11.463	63.537	15.884	47.653	0	-47.653	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Coördinatie	60.000	9.170	50.830	12.707	38.122	0	-38.122	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Subtotaal	300.000	45.850	254.150	63.537	190.612	0	-133.428	0	0	0	0	0%	57.184		0	0	0				
5	2	FLOWER SCIENCE																					
		Flower Science Network	180.000	27.510	152.490	38.122	114.367	830.250	0	0	347.250	375.540	107.450	42%	6.907		107.490	96.714	10.746				
		Flower Science Tourism	42.000	6.419	35.581	8.895	26.686	28.286	0	0	1.600	0	26.686	6%	0		26.686	26.686	0				
		Flower Science Knowledge	174.000	26.593	147.407	36.852	110.555	207.055	0	0	89.000	7.500	110.555	43%	0		110.555	110.555	0				
		Flower Science Brand Strategy	96.000	14.672	81.328	20.332	60.996	89.996	0	0	19.000	10.000	60.996	21%	0		60.996	60.996	0				
		Flower Science Lobby	76.000	11.921	66.079	16.520	49.559	129.600	0	0	0	83.034	46.566	0%	2.993		46.566	41.909	4.657				
		Flower Science Projects (Precisie landbouw+Bollen)	180.000	27.510	152.490	38.122	114.367	1.566.806	0	0	690.000	780.000	106.806	43%	7.561		106.806	96.806	10.000				
		Subtotaal	730.000	114.626	615.374	158.844	476.531	2.851.993	0	0	1.136.850	1.256.074	499.069	40%	17.462		499.069	433.666	25.403				
6	10	REGIONAL MARKETING																					
		Programma directie regional marketing (4 jaar)	480.000	73.360	406.640	101.660	304.980	126.491	95.306	0	0	0	126.491	0%	273.795		126.491	126.491	0				
		Projectbudget regional marketing	300.000	45.850	254.150	63.537	190.612	199.334	0	0	10.000	0	189.334	5%	1.278		189.334	189.334	0				
		Online Experience Toerisme						79.860	0	0	19.860	0	60.000	25%	-60.000		60.000	54.000	6.000				
		Subtotaal	780.000	119.211	660.789	165.197	495.592	405.685	95.306	0	29.860	0	375.825	0%	215.073		375.825	369.825	6.000				
7	3	VERSNELLING HERSTRUCTURERING GREEN PORT																					
		Kosten Stichting Kavelruil	47.000	7.183	39.817	9.954	29.863	39.375	0	0	9.844	0	29.531	25%	332		29.531	29.531	0				
		Subtotaal	47.000	7.183	39.817	9.954	29.863	39.375	0	0	9.844	0	29.531	25%	332		29.531	29.531	0				
8	8	ONDERNEMERSHUIS																					
		Ondernemershuis	410.000	62.662	347.338	86.834	260.503	0	0	0	0	0	0	0%	260.503		0	0	0				
		Fonds voor starten en innovatieve ondernemers	631.000	96.438	534.562	133.640	400.921	0	0	0	0	0	0	0%	400.921		0	0	0				
		Subtotaal	1.041.000	159.101	881.899	220.475	661.425	0	0	0	0	0	0	0%	661.425		0	0	0				
9	7	VERBETEREN BEREIKBAARHEID																					
		Verbeteren bereikbaarheid en mobiliteit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Subtotaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
10	9	ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT																					
		Onderwijs	400.000	61.134	338.866	84.717	254.150	409.200	-95.683	0	158.000	95.200	156.000	39%	2.467		156.000	140.400	15.600				
		Subtotaal	400.000	61.134	338.866	84.717	254.150	409.200	-95.683	0	158.000	95.200	156.000	39%	2.467		156.000	140.400	15.600				
11	11	UNMANNED VALLEY																					
		Unmanned Valley (gefinancierd door Katwijk)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Subtotaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
12	12	TORGEVOERDE BUSINESS CASES																					
		Nationaal landschap Hollandse Duinen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Ruïne van Teylenburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%	0		0	0	0				
		Voorbereiding actualisatie Economische Agenda	0	0	0	0	0	65.175	148.500	0	0	0	65.175	0%	83.325		65.175	65.175	0				
		Projectontwikkeling huidige BC's	0	0	0	0	0	58.275	68.000	0	0	0	58.275	0%	9.725		58.275	58.275	0				
		Subtotaal	0	0	0	0	0	123.450	216.500	0	0	0	123.450	0%	93.050		123.450	123.450	0				
		Totaal project kosten	4.640.000	708.151	3.930.849	982.712	2.948.137	5.086.261	0	7.950	1.834.154	1.351.274	1.892.883	36%	1.055.253		1.900.833	1.804.761	96.072				
						0,25	0,75										0						
		Governance	1.084.000					0							0								
		Totaal	5.724.000					5.086.261															